

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

JUNIE 2010

KUNS EN KULTUUR

PUNTE: 100

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die onderstaande instruksies deeglik deur, voordat jy die vrae beantwoord:

1. Beantwoord ALLE vrae.
2. Nommer die antwoorde op presies dieselfde manier as die vrae.
3. Skryf NETJIES en LEESBAAR.

VRAAG 1**MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

Kies EEN moontlike antwoord uit die keuses vir elke vraag. Jy moet net die letternaam van die korrekte antwoord neerskryf.

DANS

1.1 'n Dans moet 'n duidelike ... hê

- A. Einde
- B. Middel
- C. Begin
- D. Al die bostaande. (1)

1.2 Die doel van opwarmingsoefeninge in dans is om ...

- A. ledemate en litte los te maak.
- B. stem projeksie toe te laat.
- C. die gehoor se aandag te trek.
- D. leerders te motiveer. (1)

1.3 Een van die volgende is nie 'n element van dans:

- A. Ritme
- B. Spasie
- C. Toon
- D. Tempo (1)

1.4 Die basiese beginsels van dans is ...

- A. tekstuur, lyn, kleur, komposisie.
- B. spasie, tyd, liggaamsgewig, energie.
- C. spring, kronkel, draai, buk.
- D. toonhoogte, toon, stem, projeksie. (1)

1.5 Aksiale beweging beteken om ...

- A. van een plek na 'n ander te beweeg.
- B. die bodem van die ruggraat te beweeg.
- C. baie vinnig te beweeg.
- D. van sy tot sy te beweeg. (1)

MUSIEK

1.6 Een van die volgende is 'n voorbeeld van 'n snaarinstrument:

- A. Trom
- B. Fluit
- C. Harp
- D. Saksofoon (1)

1.7 Die komponis van Nkosi Sikelel' i-Afrika:

- A. Joe Slovo
- B. George Foreman
- C. Enock Sontonga
- D. Sipho Mchunu

(1)

1.8 Die skrywer van Die Stem Van Suid-Afrika:

- A. Enoch Sontonga
- B. C.J. Langehoven
- C. M.L. De Villiers
- D. Samuel Mqhayi

(1)

1.9 Een van die volgende tydsoorttekens beteken vyf kwartnote in 'n maat:

- A. $\frac{6}{8}$
- B. $\frac{12}{8}$
- C. $\frac{4}{4}$
- D. $\frac{5}{4}$

(1)

1.10 'n Strukturele eienskap en estetiese komplement wat 'n klimaks in Afrika musiek teweeg bring en wat gepaard gaan met vokaalwysies is ...

- A. knettering.
- B. mondtromspel.
- C. stem.
- D. ululasie.

(1)

DRAMA

1.11 Die klere wat 'n mens dra wanneer drama opgevoer word is ...

- A. rekwisiete.
- B. kostuums.
- C. stel.
- D. Al die bostaande.

(1)

1.12 Die vroulike rolspeelster in 'n drama is 'n ...

- A. musikant.
- B. akteur.
- C. aktrise.
- D. Geeneen van bogenoemde

(1)

1.13 'n Hoofkarakter in 'n dramareeks is 'n ...

- A. akteur.
- B. aktrise.
- C. hoofkarakter.
- D. manlike toonleespeler.

(1)

1.14 Karakters in 'n drama kan geskep word deur een van die volgende:

- A. Gebare
- B. Postuur
- C. Storielyn
- D. Melodie

(1)

1.15 ... word soms deur toneelspelers op hul gesigte gedra om verskillende karakters uit te beeld. (Kies EEN word van die onderstaande om die sin te voltooi.)

- A. Masker
- B. Musiek
- C. Foto's
- D. Marionette

(1)

VISUELE KUNSTE

1.16 Een van die beginsels van ontwerp is ...

- A. toonhoogte.
- B. balans.
- C. wedstryde.
- D. rigting.

(1)

1.17 Een van die volgende is 'n element van ontwerp:

- A. Ritme
- B. Tekstuur
- C. Harmonie
- D. Bottel

(1)

1.18 Die tradisionele kleredrag van Xhosa vroue is ...

- A. inkciyo.
- B. isibheshu.
- C. umbhaco.
- D. ingcawe.

(1)

1.19 Inisiasie vir meisies is:

- A. Imbeleko
- B. Intonjane
- C. Ulwaluko
- D. Umngcamo

(1)

1.20 Herhaalde ontwerpe of patrone is:

- A. Tatoeëring
- B. Motiewe
- C. Maskers
- D. Vermengings

(1)

(20x1) **[20]**

VRAAG 2

Vul in die ontbrekende woorde. Kies uit die onderstaande vierkant.
Skryf slegs die antwoord langs die geskikte nommer.

A capella, Komponis, Ensemble, Harmonie, Kwaito, Ritme, Toonhoogte
--

- 2.1 ... musiek deur 'n groep gemaak.
- 2.2 ... is 'n persoon wat musiek skryf.
- 2.3 ... is 'n lied sonder begeleiding?
- 2.4 ... populêre Suid-Afrikaanse musiek.
- 2.5 ... kontrasterende note wat pas by die melodie. (5x2) **[10]**

VRAAG 3

Kies die VERKEERDE woord in hakies van die onderstaande stellings.

- i. Wanneer die leerders voorberei vir 'n dansoptrede berei hulle (spasie/toonhoogte).
- ii. Dans kan deur (vreemde/politiek/samelewing/tegnologie) beïnvloed word.)
- iii. (Taktiele tekstuur/Visuele Tekstuur) is 'n voorbeeld van tekstuur wat gevoel word.
- iv. (Kitaar/ Fluit) is 'n voorbeeld van 'n wind instrument.
- v. Die manlike toneelspeler op die verhoog in 'n drama is 'n (akteur of 'n aktrise). (5x2) **[10]**

VRAAG 4

Pas KOLOM A met KOLOM B. Skryf slegs die letter langs die nommer.

KOLOM A	KOLOM B
i) Steweldans	a) 'n Simbool wat op 'n notebalk geskryf word
ii) Membranofoon	b) Rooi
iii) Toyi Toyi	c) Dans wat in die myne sy oorsprong het
iv) Ontwerp	d) 'n Element van dans
v) Primêre kleur	e) Instrumente gemaak van dierevelle
vi) Slaginstrument	f) Rangskikking van die elemente en die beginsels van kuns
vii) Infleksie	g) Klank word gemaak wanneer dit geslaan of geskud word
viii) Kostuums	h) Protesdans
ix) G-sleutel	i) Een van die dansstyle
x) Ballet	j) Klere wat deur akteurs gedra word

(10x1) **[10]**

VRAAG 5

A. Vul in die ontbrekende woorde en die waardes:

Noot	Naam	Rusteken	Waarde
i) 			1 kwartnoot
ii) 	heelnoot		
iii) 			2 kwartnote
iv) 			

(8x1) (8)

B. Skryf die B-mol majeur toonleer in die G-sleutel. Dui aan enige toevallige tekens waar nodig. Skryf die toonleer in opwaartse rigting of in 'n afwaartse rigting. (6)

C. $\frac{12}{8}$ Beteken ... .. in 'n maat.

(2)
[16]

VRAAG 6

A. Gee die definisie van die terme wat volg:

1. Handwerk (2)
2. Ontwerp (2)
3. Landskappe (2)
4. Portrette (2)
5. Stillewe (2)

B. Wat is die mees belangrike eienskappe van 'n plakkaat?

(4)
[14]

VRAAG 7

Lees die onderstaande uittreksel en beantwoord die vrae wat volg:

George Milwa Mnyaluza Pemba

George Milwa Mnyaluza Pemba is op 2 April 1912 in Port Elizabeth gebore, waar hy ook oorlede is op 23 Julie 2001. Hy het opgegroeï in die Oos –Kaap en as jong kind was hy aangemoedig om te teken en te skilder. Hy het by Lovedale Kollege gestudeer waar hy 'n Onderwys Diploma verwerf het in 1931. Hy het tussen 1931 en 1936 by die Lovedale Drukkers gewerk, voordat hy 'n betrekking as boodskapper van die hof gekry het, en later as klerk in die kantoor van die Bantu Administrasie Kantoor. Gedurende hierdie tydperk het hy boeke geïllustreer oor Afrika gebruike en tradisies.

In 1948 het hy sy werk bedank en sy eerste eenman-uitstalling gehou. Van Pemba se beste werke is in waterverf. In hierdie tydperk het hy ook begin werk met olieverf. In 1950 is hy gevra om 'n portret te skilder van Professor D.D.T. Jabavu van Fort Hare. Teen 1952 het hy addisionele inkomste nodig gehad om sy familie te onderhou. Hy het dus 'n spaza winkel oopgemaak maar hy het nie die tyd gekry om te skilder nie.

Pemba het spotprente vir die Isizwe (The Nation) koerant geteken. Hierdie koerant is saamgestel deur Raymond Mhlaba, Govan Mbeki en ander leiers.

In 1969 kry hy ondersteuning van die Internasionale Verdediging en Hulpfonds. Dit het hom gehelp om te fokus op sy skilderkuns. In 1979 is Pemba met 'n ere Meestersgraad in Kuns vereer by Fort Hare Universiteit. Pemba is uitgesluit van vroeër evaluering van Suid-Afrikaanse kuns, maar hy is ingesluit in die Johannesburg se uitstalling van Verwaarloosde Tradisies in 1988. 'n Uitstalling van sy werk is in 1989 by die Grahamstad Fees gehou. 'n Terugblik Uitstalling is in 1996 gehou.

Pemba het deur die mees belangrike jare in die Suid-Afrikaanse geskiedenis geleef. Hy het van die ergste aspekte van apartheid ervaar.. Hy het sy deel gedoen teen die stryd teen apartheid en kon die begin van demokrasie aanskou. Hy is eers in sy latere jare as 'n groot kunstenaar erken. Sy werk het baie aspekte van die tye waarin hy geleef het weerkaats.

Pemba is regdeur sy lewe geïnteresseerd in die tradisionele kultuur en die impak van verstedeliking op sy mense. Hy is 'n uitstekende portret kunstenaar. Hy kon sy onderwerpe met sensitiwiteit uitbeeld. Hy het nie alleenlik hul ooreenkoms vasgevang nie, maar ook hul karakter. Pemba is bekend as 'n pionier van sosiale realisme in Suid-Afrika. Sy werk kan gesien word in die Johannesburg se Kunsgalery, Koning George VI Kunsgalery, die Suid-Afrikaanse Nasionale Kunsgalery asook die Tatham Kunsgalery.

Bron: www.lifewithart.com (n verwerking)

Verwys na die uittreksel en skryf dan 'n kort beskrywing van die kunstenaar onder die volgende opskrifte:

- i. Naam en geboortedatum: (2)
- ii. Land van oorsprong: (1)
- iii. Genre: (1)
- iv. Media wat gebruik is: (6)
- v. Invloede op sy werk: (4)
- vi. Wat is die mees belangrike eienskappe van Pemba se skilderye? (6)

[20]

GROOTTOTAAL: 100